

Københavns storbyfestkultur har muligvis påvirket forbruget af illegale rusmidler blandt unge i de omkringliggende kommuner

Unge i nogle kommuner omkring København, bl.a. Gentofte, har et højere forbrug af illegale rusmidler end unge i resten af landet. Forskning viser ikke, om stærk købekraft som resultat af det høje indkomstniveau i Gentofte, der er landets rigeste kommune, spiller ind. Et svar kan også være, at Gentofte har hovedstadens storbyfestkultur som nabo.

AF MARIANNE BÆKBØL

Marianne Bækbøl er journalist

Danske unges fest- og rusmiddelkultur er mere til debat end nogensinde før, og der er ingen tvivl om, at unges måder at feste på adskiller sig, alt efter hvor man bor i landet, som det bl.a. også beskrives i en artikel i STOF nr. 31 "Så tager vi lige en enkelt... det gør vi en del herude", der handler om alkoholbrug og ungdomsliv i danske landområder. Ofte er fokus dog både i medier og forskning på landets største byer, hvor nattelivet med mange beværtninger tilbyder de unge rige muligheder for fester og beruselse, og særligt i landets største byer, hvor de videregående uddannelser ligger, flytter unge fra hele landet til for at studere. En befolkningsundersøgelse fra Center for Rusmiddelforskning viser dog, at unge i nogle kommuner omkring København, bl.a. Gentofte, har et højere forbrug af illegale rusmidler end unge i resten af landet. Skyldes det høje forbrug i Gentofte mon, at unge i Danmarks rigeste kommune har stærke økonomiske ressourcer til rådighed, eller rækker storbyfestkulturen helt ud til forstæderne?

Når psykolog og professor Mads Uffe Pedersen, som er en af forskerne bag undersøgelsen, kigger på rusmiddelforbruget blandt unge, noterer han sig, at forbruget i nogle kommuner omkring København er højere end de fleste andre steder i landet.

"Vi ved fx, at forbruget af illegale stoffer blandt unge i Gentofte er højt. I 2019 lavede vi en undersøgelse, hvor ca. 700 unge i alderen 15 til 25 år i Gentofte Kommune deltog, og den viste bl.a., at hvor det blandt danske unge i resten af landet er 9,7 %, der havde brugt cannabis inden for den seneste måned før undersøgelsen, så var det blandt Gentoftes unge 14,7 %. Her lignede de unge i Gentofte mere de unge i nabokommunen København, hvor 17,3 % havde brugt cannabis. I forhold til stoffer som kokain, amfetamin og ecstasy er det 5 % af de unge i Gentofte Kommune og 5,7 % blandt unge i København, hvorimod tallet for unge i resten af landet er 3,8 %. Her kan man særligt lægge mærke til de unge mellem 15 og 19 år, for der er forskellene mellem Gentofte/København og resten af landet endnu tydeligere. 8,9 % af danske unge i resten af landet havde brugt nogle af disse stoffer den seneste måned, mens tallene fra Gentofte og København var mere end dobbelt så høje, nemlig 17,8 % i begge kommuner," fortæller Mads Uffe Pedersen.

I KABS Hellerup handler det mest om alkohol

I jagten på forklaringer om velhavende unges brug af rusmidler taler STOF med behandlingsinstitutionen KABS i Hellerup, en af bydelene i Gentofte Kommune, for at høre om deres erfaringer med unge i Hellerup.

Afdelingsleder Karen Ervolder fortæller, at de unge, der søger behandling i KABS, oftest kommer, fordi de har oplevet at få blackout på grund af overdrevent alkoholindtag og bliver forskrækkede.

"Vi oplever, at det oftere handler mere om den grundlæggende alkoholkultur, der er i Danmark, end om særlige personlige eller sociale problemer," fortæller Karen Ervolder.

Profilen på de unge, der kommer i behandling i KABS, har dog udviklet sig over de senere år, fortæller Karen Ervolder. Færre unge kommer fra en socialt belastet baggrund, mens flere unge fortæller, at der ligger noget psykiatri bagved rusmiddelbruget. Især angst og depression.

"Selvfølgelig gør penge det nemmere at tilegne sig stoffer, men det er mit indtryk, at selvom de unge kommer fra velhavende familier, bliver penge ikke bare taget for givet. De unge skal arbejde for at tjene penge, og det at tjene penge er en værdi i sig selv. De fleste af disse unge får ikke bare uanede summer forærende af deres forældre," siger Karen Ervolder.

For professor Mads Uffe Pedersen, der står bag undersøgelsen, er der ingen tvivl om, at Gentoftes unge har flere ressourcer at trække på helt generelt end unge de fleste andre steder i landet. Undersøgelsen viser, at de oftere får lomme penge, flere af de 15-19-årige går i gymnasiet, og færre har oplevet problemer i folkeskolen. De har flere nære venner end andre danske unge, og de bor oftere sammen med begge forældre og oplever mere støtte fra forældrene end de fleste andre unge. Til gengæld kan Center for Rusmiddelforskning ud fra deres undersøgelser ikke se, om fx disse unges højere økonomiske grundlag kan knyttes til deres højere forbrug af stoffer.

"Umiddelbart tror jeg det ikke. Men det er da tankevækkende, at unge, som har så ressourcefyldt et støttemiljø, har et højere forbrug af illegale stoffer end unge i resten af landet. Men når man sammenligner med København, kan man se, at stofforbruget der blandt de unge jo er lige så højt,

så min umiddelbare forklaring er, at der er storbyfestkultur, som de unge i Gentofte opsøger i København, og som præger deres tilgang til og forbrug af illegale stoffer,” siger Mads Uffe.

Karen Ervolder genkender, at nogle af de unge, KABS møder, er en del af en festkultur i København. Og sammen med vennerne har de for eksempel råd til at 'købe et bord' til kr. 10.000 på SØ (natklub ved Søerne i København, red.) for en lørdag aften. Men når det kommer til de bagvedliggende faktorer, slås de dog med den samme type af problemer som alle andre unge. Hun oplever, at det handler om identitet, om ikke at føle sig forstået af forældrene, om ensomhed, angst og depressive tanker.

Farligere indtag og tidligere debut

På Østerbrogade, tæt på Trianglen i hjertet af Østerbro i København, ligger AlfaRehab. AlfaRehab er en del af et privat behandlingstilbud, der rummer en vifte af ydelser inden for ambulans behandling og dag- og døgnbehandling, som alle er målrettet mennesker, der har rusmiddelproblemer. Direktøren for den del af Alfa, der udgør Alfa København, hedder Morten Pedersen og har arbejdet indenfor rusmiddelfeltet siden år 2000.

Ligesom Karen Ervolder har Morten Pedersen ikke erfaring med, at flere unge fra velhavende familier bruger rusmidler end unge i andre samfundslag. Til gengæld kan deres stofbrug være anderledes og farligere, mener han:

”Der bliver ikke taget flere stoffer, men mængderne på individniveau er måske større, fordi de, der tager stoffer, har flere penge. Der er mange stoffer i festmiljøet i København. Og de, der vil have stoffer, kommer lettere til dem, fordi penge giver let adgang. Til gengæld kan det være mere risikabelt for dem at tage stoffer, fordi det billige stof som regel er blandet op og fortyndet, og det dyre er renere og stærkere.”

Det er også Morten Pedersens indtryk, at velhavende unge ofte rusmiddeldebuterer tidligere end andre unge, og i hans optik hænger det nogle gange sammen med det, han kalder en 'noget laissez faire-holdning' hos forældrene, hvor der helt enkelt ikke bliver holdt nok øje med børnene.

”Hvis man arbejder 60-70 timer om ugen, hvor god tid har man så til at passe på sine børn?” spørger Morten Pedersen sig selv.

Det er også Mortens oplevelse, at de bagvedliggende årsager for unges problembrug af rusmidler i økonomisk ressourcestærke familier er identiske med andre unges. Det bunder allermost i manglende følelsesmæssigt nærvær i familierne. Han mener, at selvom velhavende unge ofte har mange materielle goder, kan der mangle nærvær fra forældrene, der har travlt med at tjene penge for at vedligeholde familiens levestandard. Er man et sårbart ungt menneske, der savner opbakning, samtidig med at man bliver mødt med forældreforventninger om at opnå stor succes, kan man få behov for at symptombehandle med rusmidler.

”Uanset om man er rig eller fattig ung, er fravær af nærvær lige belastende. Der kan til gengæld være forskel på den skam, der er knyttet til misbruget. Som velhavende ung kan man blive blæst tilbage i voldsom skyld og skam af sine karriereforældre. ”Du brænder det hele af, du havde alle muligheder, du kunne have overtaget min millionvirksomhed, nu er vi i stedet nået til at skulle betale for, at du skal i behandling”,” citerer Morten fra unges fortællinger.

Nej tak til offentlige behandlingstilbud

Uden at sætte konkrete tal på fortæller Morten, at cirka ti procent af kunderne i AlfaRehab enten selv betaler for deres behandlingsforløb eller får dækket udgifterne af deres forsikringselskab. For de unges vedkommende sker det gennem forældrenes forsikring. Morten mener, at når de ikke opsøger hjælp i det offentlige system, skyldes det deres sociale og økonomiske baggrund. De vil ikke blottes ved at give det offentlige indsigt i private anliggender. Det offentlige system har ikke et godt ry, og de har selv den økonomiske formåen til at afprøve andre muligheder:

”Dem, der køber behandling hos os, har som regel gjort noget undersøgende arbejde ind i det offentlige system og tænker bare 'nej tak'. Andre har været omkring et offentligt tilbud, men synes enten, at det er for besværligt at komme ind, eller at intensiteten er for lille,” refererer Morten Pedersen fra sine visitationssamtaler.

Sociolog Jeanette Østergaard, der er forsker på Det Nationale Analyse- og Forskningscenter for Velfærd, VIVE, med særlig interesse for unge, er enig i, at fraværet af unge fra økonomisk ressourcestærke familier fra offentlig behandling bunder i et ønske om ikke at blive registreret, men også om lukkethed om problemerne.

”Man er som sådan ikke bedre rustet til at tackle problemerne, men man har flere økonomiske ressourcer at trække på i forhold til at opsøge hjælp,” forklarer Jeanette Østergaard.

Hun ser også, at det kan have noget at gøre med selve måden, rusmidlerne bliver indtaget på blandt velhavende unge. Når forbruget af rusmidler er centreret omkring festlivet i forhold til et mere individuelt orienteret indtag af rusmidler, kan det i nogle tilfælde være lettere at trække sig fra det. Man kan forsimplet sagt fx blive hjemme.

Der er lukket for adgang til ny viden

Jeanette Østergaard har beskæftiget sig med ungeforskning siden 2005, og det er hendes erfaring, at overklassens ve og vel sociologisk set ikke er godt belyst. Ikke fordi det ikke er et interessant emne, men fordi overklassen er svær at få adgang til. Hun ved dog, at der i det miljø er en anden accept af vilde fester.

”Der er ikke meget forskning i det, men det er ikke så mærkeligt, at unge, der har mulighederne, opsøger den nydelse, der ligger dem lige for. Der er også en forventning om, at man skal deltage i den ekstreme konsumkultur, købe stoffer til vennerne, være villig til kontrolleret kontroltab. At skubbe sig selv længere end andre demonstrerer magt og status. Jeg tror ikke, at de som sådan er mere eller mindre pressede end andre unge, men vi bør kigge på den forbrugskultur, som alkohol og stoffer knytter an til i samspil med en livsstil med et heftigt festmiljø. Alkohol og kokain er lig med fest i ’Work hard, play hard’-livsstilen.”

Der er nogle mindre forskningsundersøgelser, som indikerer, at blandt unge, der har en risikovillig adfærd og debuterer tidligt med sex og alkohol, klarer unge fra de højere lag sig bedre efter et problematisk forbrug end andre unge. De er også i mindre grad udsat uden for skolesystemet. I gåseøjne koster det dem altså mindre at have en såkaldt mere hedonistisk livsstil i ungdomsårene, fordi de alligevel kommer på rette vej, og konsekvenserne på den lange bane således er mindre, forklarer Jeanette Østergaard og fortsætter:

”Men helt overordnet ved vi for lidt om det her felt. For lidt om, hvilke aspekter der trods de velhavende unges mere intensive livsstil gør, at de kan navigere mellem studier og fester. Om

hvad de er i stand til at forstå kognitivt, og om, hvornår de trækker sig fra et problebrug. Om hvilke individuelle aspekter, som psykisk sårbarhed, der spiller ind. Om de opsøger rusen af forskellige årsager. Vi mener, at der er mere fest og glade dage over deres forbrug end en familiebaggrund med masser af problemer. Derfor opstår der et andet forbrugsmønster end blandt de lavere klasser. Ligesom vi også har teorier om, at de velhavende unge har et andet bagland med mere støtte til at komme ud på den anden side, men vi har kort sagt brug for mere viden, hvis vi skal kunne sige noget mere præcist,” slutter Jeanette Østergaard